

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ulica Machiavelli 22-II - tel. 62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 18 -
CENA: posamezna številka L 20. - Naročnina:
mesečno L 85, letno L 1.020. - Za inozemstvo:
mesečno L 150, letno L 1.800. - Poštni čekovni
računi: Trst štev. 11-7223, Gorica štev. 9-18127

Leto V. - Štev. 25

Trst - Gorica 22. junija 1951

Izhaja vsak petek

Dejstva govore

Goriške volitve so za nami; pretekli je dober teden dni in čas je, da potegnemo zaključke, kakršni izhajajo iz števil, ki so nam jih dale.

Važne so predvsem sledeče tri ugotovitve: v slovenskih občinah je kominformizem sorazmerno slabše zastopan kakor pa v večini italijanskih občin, kar dokazuje odprano moč našega naroda proti komunizmu kot takemu; v vseh občinah je v primerjavi s preteklimi volitvami zelo naraslo število glasov, oddanih za Slovensko demokratsko zvezo na Goriškem, kar nam potrjujejo našo domnevo o velikem političnem preobratu, ki je v teku med našim narodom; splošni volilni rezultati nam pa obenem tudi dokazujejo, da je dokončno ne samo razbit, temveč tudi premagan tisti politični monopolizem, ki se je pred še nepolnimi štirimi leti lastil nad našim življenjem popolno oblast. Njegov nosilec, Demokratski fronta, si namreč deli s Slovensko demokratsko zvezo glasove v približno enakem sorazmerju.

Da, tisti »izdajalci«, »odpadniki« in kar jim vsega tovariši niso izrekli, napovedujoč jim, da bodo izginili kakor slana v toplem pomladanskem jutru, so jim postali enakopravni politični tekmeči. Brez terora, brez krvi so jih potisnili ob stran. V pihlihih štirih letih se frontaši in komunisti izgubili na redem demokratskem način polovico svojega nekdanjega vpliva in moči. Prava katastrofa, polom na celi črti! Dejstvo je vredno, da ga premislimo in pretehtamo v vsej njegovi pomembnosti.

Uspeha slovenskih demokratov ne moremo pripisovati obilici gromkih sredstev. Vsa ta leta smo živeli kot siromaki. Za nami ni bilo fondov, nismo si mogli privoščiti plačanih agitatorjev, niti nismo svojim članom mogli nuditi služb, štipendij ali vsaj možnosti donosnega trgovanja. A kljub temu smo uspeli! Uspeli smo zato, ker smo dosledno in zvesto zastopali prav tiste ideje, na katere so tovariši svečano prisegali v trenutkih, ko so naš narod zapeljevali, a so jih nato na tako srumen in nizkoten način izdali.

Ob tej priliki je še posebno važno ugotoviti, da je komunistično igro najprej izpregledal naš preprosti, a pošteni kmet, prav tisti ki je, verujoč sladkim besedam, dolga leta nudil svojim bodočim zatiralcem vso podporo in zatočišče, ker se ni v svojem idealizmu prav nič vprašal, ali mu ne bo morda v zameno gorela streha nad glavo in ali ne bo celo sam padel pod okupatorjevo kroglo. Prvi je verjel zapeljivcem, a tudi prvi jih je spoznal in prvi je imel pogum, da izvede vse posledice, ki naj za poštenega človeka izhajajo iz takega spoznanja. Vera v njegov idealizem je dala prvim pobudnikom Slovenske demokratske zveze moč, da so napadani in klevetani od vseh strani pričeli svojo mučno in trdo, toda sveto pot.

Organizirali so pokret, ki je danes, vsaj na Goriškem, dospel praktično že do polovice one poti, ki ga vodi k političnemu uveljavljanju. Odziv, na katerega so nateteli v vrstah našega preprostega kmečkega in delavskega človeka, dokazuje, da se pobudniki Slovenske demokratske zveze v svoji veri v zdravje sile našega naroda niso motili. Priznanje gre torej vsem tistim skromnim in pogostoma neznanim volivcem, ki so s svojo zavestjo, poštenostjo in osebno hrabrostjo pripomogli k rezultatom, kakršni je Slovenska demokratska zveza vključno svojim naravnost nepremagljivim materialnim in organizatoričnim težavam lahko dosegla. Možem, ki so pred leti med nami prvi dvignili teptano zastavo svobode in demokracije, pa bo izkazano in od volitev do volitev naraščajoče zaupanje volivcev v veliko vzpodbudo pri njihovem delu.

Kakor smo rekli, smatramo namreč, da smo šele na polovici poti. Prepričani smo, da bo šel razvoj še dalje in bo med nami neusmiljeno drobil ter uničeval vse znaničice, zagovornike in predstavnike raznih diktatorskih komunističnih režimov, ki se nikakor nečejo spozruvati z mislijo, da smo Slovenci demokratski, človekoljubni in svobodoljubni narod.

Tako, kakor je šel razvoj na Goriškem, prav tako teče tudi na Tržaškem. V prvih nevarnih trenutkih, ko je bilo naše gibanje šele ustanovljeno, nas je bilo malo. Toda vsak dan se veča število tistih ki izpregledujejo ali pa najdejo v mirnejšem ozračju dovolj odločno-

Ob obletnici komunističnega napada na Korejsko republiko

„Z zaupanjem lahko usmerjamo vedno več svojega znanja in virov od priprav za obrambo k delu za izboljšanje sveta, in to za vse!“ (Warren Austin)

Za narode svobodnega sveta je 25. junij mejnik na poti k edinosti, moči in sodelovanju. Ta dan pomeni namreč obletnico tistega dne, ki je postal simbol mednarodne odločnosti za ohranitev svobode.

Po enem letu si lahko priključimo v spomin, kako so komunistični

delci vdrlj preko 38. vzporednika in na tisto usodno junjsko nedeljo napadli svoje korejske brate. Dvanajst mesecev tragedije, ki so sledili temu usodnemu dnevu, je krvavi dokaz, da si je mednarodni komunizem drznil tvegati tretjo svetovno vojno, da bi si pridobil novno ozemlje in razširil svoj nauk sovraštva in zatiranja. Tisti, ki so pri Združenih narodih stalno delali za mir, pa so bili prisiljeni zagrabiti za orožje v obrambo svobo-

de, niso bili edina žrtev tega neizvnanega napada.

Zrtev tega napada so bili tudi milijoni Kitajcev in severnih Korejcev, katere so sovjetski voditelji komunističnega imperializma proti njihovi volji prisilili, da žrtvujejo svoja življenja v brezplodnih poskusih za nasilno izvedbo naklepev mednarodnega komunizma. Zgodovina je že zapisala, kako je svobodni svet odgovoril na to preizkušnjo. Napredni in svobodoljubni duhovi so se že skozi več generacij zavzemali za ideal o kolektivni varnosti. Toda ta ideal so šele v našem času uresničili neodvisni narodi, ki so ustanovili Združene narode in jim zapisali osnovna načela. Ti narodi so se 25. junija takoj zbrali, da bi odbili to zlo in izvedli naloge, katere jim nalaga Listina.

Danes oborožene sile šestnajstih članic Združenih narodov junaško podpirajo žrtev komunističnega napada. Te sile dobivajo gromko podporo od 41 članic Združenih narodov (od skupnega števila 53), ki so prostovoljno po svoji suvereni vesti sklenile, da bodo stale ob strani korejske republike. Stvarni dokaz pomena in učinkovitosti tega nastopa Združenih narodov na Koreji je prav dejstvo, da je prostovoljen. Nič ne ukaza! 53 članicam Združenih narodov, naj ta napad podprejo. Njihov pozitivni korak je bil odgovor na priporočilo Varnostnega sveta, toda one so se zavedale, da je v tistem trenutku nastopila preizkušnja za plemenito zamisel o kolektivni varnosti, kakor tudi za njihovo svobodno bodočnost.

Združeni narodi so torej dejan-

ske na bojišču odgovorili na izzivanje. Pa ne samo to. Velika večina članic Združenih narodov je 1. februarja 1951 glasovala za resolucijo, ki je kitajske komuniste mórako obsodila kot napadalce. Dne 18. maja 1951 pa so storile še nadaljnji logični korak za omejitve korejskega spora: 47 članic je glasovalo za resolucijo o prepovedi izvoza vojaškega in strateškega blaga na področja, ki so pod nadzorstvom pekinške vlade ter severnokorejskih oblastev.

Tistega dne smo se globoko zavedli, kako žrtev so si te državnaložile za obrambo svobodnega sveta pred brezobzirnim napadom komunističnih imperialistov.

Leto, ki je pravkar poteklo, je bilo za svobodni svet usodno, toda vsi ljudje dobre volje morajo čutiti v sebi novo moč spriče spoznanja, da njihovo upanje v močno ter gospodarsko in socialno zdravo družbo lahko zaživi pravo življenje s pomočjo mednarodnega sodelovanja.

Ameriški tisk o italij. volitvah

Ameriški tisk je obširno komentiral izide italijanskih volitev. Ugotovil je koliko občin je prešlo v demokratske roke, to obenem je opozorilo, da moramo kljub ugodnim izidom po posameznih krajih upoštevati predvsem splošni ljudski glas; in ta zaključek je porazen. Združeni komunisti in socialistični sopotniki so dobili več glasov in celo večji odstotek glasov kot v volitvah leta 1948. Več kot ena tretjina italijanskih volivcev je še vedno na rdeči strani!

Komentatorji pravijo, da bi v nekem smislu celo lahko trdili, da so italijanske občinske in pokrajinske volitve s primerno volkano matematiko in tehniko skušale izbrisati simptome komunistične bolezni in občinskih in pokrajinskih upravah, toda niti malo se niso dotaknile bolezni same. Resnična bolezen je namreč ljudska moč rdečih, in ta bo še živela, če ni morda

zdaj celo narasla. Resnični nameni demokratskih sil pa je, da bi poiskale vzroke te moči in da bi jih zatrle. Kakor kažejo volilni izidi, ta namen v Italiji še ni dosežen. Komunizem je v Italiji še močan in ji še vedno grozi.

Taki so skoro enoglasni zaključki, do katerih prihaja ameriški tisk pri obravnavanju italijanskih volilnih izidov.

Francoske volitve Komunisti izgubili pol milijona glasov

Po uradnih podatkih francoskega notranjega ministrstva je izid nedeljskih parlamentarnih volitev naslednji:

Vpisanih volivcev	24.544.565
volilo 78,4 odst.	19.200.000
veljavni glasov	18.678.013
KP (100 mest)	5.001.618
Golisti RPF (115 mest)	4.039.889
Socialisti (103 mesta)	2.744.924
Zmerni in neodvisni (99 mest)	2.472.016
Demokristjani MRP (81 mest)	2.225.353
Radikalni (92 mest)	2.194.213

Važno je dejstvo, da je KP izgubila od zadnjih volitev nad pol milijona glasov! Neprizadeno močni so izpadli golisti, kar nakazuje za bližjo bodočnost težko notranje-politično borbo v francoskem javnem življenju med dvema zelo močnima ekstremoma. Narasli so tudi radikalni, medtem ko so demokristjani močno padli v korist golistov. Moč socialistov je ostala v bistvu neizpremenjena.

Nesigurna policija

V zadnjih 11 mesecih je pribežalo v zahodni Berlin 944 članov vzhodnonemške komunistične ljudske policije. To število pribežnikov pa od meseca do meseca narašča. Kot poroča Zveza borcev proti nečloveškosti, podtalna organizacija ki ima svoj sedež v zahodnem Berlinu, pripovedujejo begunci, bivši člani komunistične policije, da komunisti v Vzhodni Nemčiji sovjetizirajo nemško armado.

Atlantsko poveljstvo

General Dwight D. Eisenhower, vrhovni zavezniki poveljnik v Evropi, je 18. junija objavil sestavo poveljstva za področje južne Evrope, ki je pod njegovim poveljstvom, in nekatera imenovanja.

Glavni poveljnik zavezniki sil v južni Evropi bo admiral Robert B. Carney od ameriške mornarice. Admiral Carney bo imel mešan glavni stan. Sedež njegovega glavnega stana bo v Italiji.

Začasno bo admiral Carney izvrševal tudi dolžnosti poveljnika zavezniki pomorskih sil, ki so jih dodelili generalu Eisenhowerju v južni Evropi. V tem svojstvu bo imel poseben glavni stan. Po določenih pomorskih poveljnikih bo poveljeval nad VI. ameriškim brodomjem in nad drugimi morebitnimi pomorskiimi silami, ki bi mu bile dodeljene.

Drugi važnejši podrejeni poveljniki bodo: poveljnik zavezniki letalskih sil v južni Evropi general Schlatter od ameriških letalskih sil; poveljnik zavezniki kopinskih sil v južni Evropi general Maurizio Lazzaro de Castiglione od italijanske vojske.

Ta sestava poveljstva naj omogoči vrhovnemu poveljniku, da izvrši svoje poslanstvo v južni Evropi.

Osvoboditev narodov onstran železne zaves

Ameriško zunanje ministrstvo je podalo 16. t. m. izjavo, po kateri ponavlja ameriška vlada stalno v svoji politiki željo, da bi se ustanovile v vzhodnoevropskih državah neodvisne in demokratske vlade, ki bi bile odgovorne svojim narodom. V svoji današnji izjavi je želelo ministrstvo jasno poudariti to politiko z dodatkom, da je vlada Združenih držav prepričana, da so ti narodi sami globoko vdani idealom osebne svobode in državne neodvisnosti.

Izjava opozarja med drugim tudi, da je predsednik Truman ob 160 letnici poljske ustave v svoji poslanici z dne 3. maja izrazil prepričanje ameriške vlade, da bo poljski narod končno spet dosegel svojo svobodo.

LOGIKA STVARNOSTI

Pomoč Jugoslaviji v zahodnih očeh in zahodnih poročilih

V zvezi z razgovori med vladami Združenih držav, Velike Britanije in Francije o skupni pomoči Jugoslaviji je priobčil 14. t. m. »New York Times« uvodnik, iz katerega posnemamo najvažnejše misli. List piše:

Poročila iz Londona, ki naznanjajo, da so se Velika Britanija, Francija in Združene države v načelu — čeprav še ne do podrobnosti — sporazumele o skupnem načrtu za gospodarsko pomoč Jugoslaviji, so izredno zanimiva iz dveh razlogov: 1) kažejo, da je Tito pripravljen narediti najodločilnejši korak preko črte, ki razdvaja današnji svet. Ta korak je Jugoslaviji vsilila komunistična blokada. Je pa ta korak tudi dokaz, da nobena država ne more živeti na meji obeh svetov, ločena od enega in drugega, kar bi Tito vsekakor najraje storil. Ko so dialektiki jugoslovanske partije že prelomili z Moskvo — čeprav so to storili v imenu povratka k čistemu Marksovem svetu — temu pismu in čeprav trdijo, da bodo oni prvi uresničili spravi socializma — jih logika stvarnosti

sti, da se tudi javno postavijo na našo stran.

Ni je moči, ki bi lahko zaustavila tek usode takrat, ko je le-ta postavila svoje sile v službo poštenja in pravice. Zato verujemo, da se bo slovenski narod otresel komunističnega jeroštva v vseh njegovih oblikah, in to hitreje ter uspešneje, kakor pa so to lahko dosegli komunistični oprničniki v krvavih vojnihih letih z vsem svojim nasiljem in pistolami.

Ta potek, ki ga danes lahko zasledujemo na Goriškem in Tržaškem, kjer se bore slovenske demokratske skupine v že omenjenih težkih okoliščinah, pa je obenem lahko najboljšje vodilo vsem tistim ki žele voditi, kako prav za prav misli in kaj hoče slovenski narod kot celota.

Dejstva kažejo, s kakšnim veseljem in kako temeljito bi pometel z vsem, kar je v njem komunističnega. Dolžost vsega demokratskega sveta, ako je resnično zvest ideji svobode, bi torej morala biti, da mu pri tem iskreno in pošteno pomaga. ***

sili korak za korakom v drugo smer. Stvarnost, ki sili Tito, da navezuje vedno tesnejše stike z Zahodom, mora nujno povzročiti, da bo spremenil svojo politiko. Ista stvarnost pa sili zahodne države — tudi proti njihovi nagnjenosti — v nesmiselni položaj, da krepijo protisovjetsko stališče odkrito komunistične Titove vlade. 2) Pri doseženem sporazumu — seveda le če ga bodo vse štiri prizadete vlade odobrile — je zanimivo, da so zdaj tri velesile prvič skupno izdelale načrt za gospodarsko pomoč. To je v prid vsem prizadetim in je mnogo bolje, kakor če bi Združene države storile to same. Zdaj si vse tri velesile delijo tako odgovornost, kakor tudi gromko bremena za pomoč Jugoslaviji, kar je v moralnem in fizičnem pogledu še vedno očitno tvegana zadeva. Se bolj važno je morda to, da je s tem ustvarjen precedent za sodelovanje na političnem področju, ki utegne služiti kot zgled v morebitnih drugih primerih. Gospodarska rešitev Jugoslavije in s tem rešitev te države, kot branika na meji svobodnega sveta, h kateremu se vedno bolj približuje, je odvisna od kritja njegove trgovinskega primanjkljaja, pri čemer mora pa sodelovati več držav.

Tako piše torej »New York Times«. V demokratskih krogih vidijo, da je v tem stališču nakazana želja zahodnega sveta, da bi se Jugoslavija tudi notranje demokratizirala. To pa je obenem tudi osnovni pogoj, za katerim morajo demokratske vlade stremeti, ako hočejo, da bo sedanja pomoč Jugoslaviji imela tudi svoj visoko moralen, dalekovidno političen in gospodarsko trajno koristen pomen.

o komunistični Kitajski ni miru

Casopisna poročila iz Hong Konga navajajo, da je v Sanghaju izhajajoči komunistični časopis »Sin Wen Jih Pao« pisal o naraščajočem nemiru med prebivalstvom vzhodne Kitajske in o kritičnem položaju za komunistične voditelje, ki so ga povzročile oborožene podtalne sile.

To poročilo je bilo v zvezi s sva-

Revolucija svobode

Na višji ameriški vojnomojniški akademiji v Rhode Islandu je pred kratkim zaključilo svoje šolanje večje število višjih mornariških častnikov. Na slovesnosti ob tej priložnosti je nove častnike nagovoril namestnik mornariškega ministra Združenih držav A. Kimball. Med drugim je v svojem nagovoru poudaril:

»Mi zavračamo pretvarjanje sovjetske propagandne trditve, da je komunistični imperializem resnična množična revolucija proti tiraniji in zatiranju.

Prava revolucija je le naša revolucionarna borba za svobodo in demokracijo. Ta prava revolucija stoji sedaj a plan v svobodnem svetu.

»To dejstvo — je poudaril namestnik Kimball — je bistvo ameriške »borbe za resnico«. Jasna in nepotvorjena resnica je najmočnejše »psihološko orožje« svobodnih narodov proti sovjetskemu imperilizmu.

Kot prizadeti člani majhnega naroda si samo želimo, da bi se merodajne velesile teh načel tudi v resnici držale. Spoštovanje tega gledanja bo njihova moč, zatiranje resnice ali celo prilagajevanje raznim »priložnostim« jim bo pa samo škodovalo. Ideje so močne in privlačijo ter vzbujajo spoštovanje same dokler so čiste, jasne in jih njihovi nosilci kot take tudi branijo in izvajajo.

Izjave in stvarnost

Poveljnik glavnega stana jugoslovanske vojske, generalni polkovnik Koča Popović, je izjavil ob priliki pogajanj za dobavo orožja Jugoslaviji, ki so bila v Ameriki, da je sposobnost, borbenost in odločnost jugoslovanske vojske zelo velika, le orožja manjka.

S kakšnim navdušenjem bi se jugoslovanska narodi borili pod komunističnim poveljstvom za komunistični režim nam pa dovolj jasno kažejo številni prebegi. Plaivalno ekipo na Dunaju je zapustilo osem igralcev in tekma je morala biti odpovedana. Od plesnih skupin, ki so gostovale v Trstu, jih je pa kar devet ostalo v tujini, ker so se odločili za svobodo!

Izjave so eno, stvarnost pa je druga. Jugoslovanski režim stoji na kaj trhljih nogah!

Proračun OZN

Letošnji proračun za delovanje svetovne OZN in njenih posebnih agencij znaša več kot 40.000.000 dolarjev. Ta denar je prispevalo vseh 60 držav članic, katerih predstavniki v OZN skrbno nadzirajo sestavo proračuna za novo proračunsko leto.

Vsaki državi je naložen prispevek, izražen v odstotkih od celokupnega proračuna. Odstotki prispevkov seveda ustrezajo plačilni zmogljivosti držav.

Združene države prispevajo 38,92 odstotka celotnega proračuna, kar v sedanjem proračunu pomeni 16 milijonov 394.244 dolarjev. Na Veliko Britanijo odpade v novem proračunskem letu 11, 73 odst., na Sovjetsko zvezo 6,98 odst. in na Francijo 6 odst.

Organizacija združenih narodov zaposluje 4000 uradnikov, ki pripadajo 57. državam članicam. Poleg tega je zaposlenih v OZN tudi mnogo pripadnikov držav, ki niso članice OZN: Avstrijcev, Bolgarov, Fincev, Madžarov, Italijanov, Spancev in Svicarjev.

Tonaža petrolejskih ladij

Zaradi vedno večjega svetovnega povpraševanja po petrolejskih izdelkih od leta 1939 dalje, se je zelo povečala tudi proizvodnja petrolejskih ladij.

Iz pregleda o svetovni ladijski tonaži, ki ga je izdalo ameriško združenje ladijskih lastnikov, je razvidno, da se je svetovna tonaža petrolejskih ladij povečala od 13 milijonov 912 tisoč ton v letu 1939 na 25 milijonov 261 tisoč ton v letu 1950. Svetovna tonaža celotne trgovske mornarice pa se je povečala od 79 milijonov 138 tisoč ton v letu 1939 na 81 milijonov 812 tisoč ton v letu 1950.

Od trgovskih ladij, ki so sedaj v gradnji, jih odpade nad 40 odst. na petrolejske ladje. Leta 1950 so na vsem svetu zgradili 178 petrolejskih ladij s tonažo približno 3 milijone ton. Da zadosti svojim potrebam, pa potrebuje trgovska mornarica še vedno okrog 100 novih petrolejskih ladij.

Vesti s Tržaškega

NAŠ POLOŽAJ

V vsem svojem političnem razvoju so morali tržaški Slovenci pr obrambi svoje narodne samobitnosti reševati težke naloge, v marsičem težje kot so jih imeli Slovenci na vsakem slovenskem narodnostnem ozemlju.

Kot narod delavcev in kmetov so bili domači Slovenci in mnogi doseljenci v času naglega napredovanja našega mesta, dolgo časa v popolnoma podrejenem položaju italijanskemu in poitalijancememu meščanstvu, ki je imelo v svojih rokah celotno tržaško gospodarstvo. Zaradi te gospodarske podrejenosti so se narodnostno odtujevali neštevilni doseljenci, v sicer znatno manjši meri pa tudi domačini.

Sele žilavo in vztrajno gospodarsko napredovanje, posebno v 7. in 8. desetletju pred prvo svetovno vojno in smotno vodstvo in nesebično delovanje brezštevilitih in poštvalnih kulturnih delavcev je dalo našemu človeku gromotno in duhovno osnovo, na kateri se je pričela utrjevati trdna narodna zavednost.

V tedanjem našem, brez dvomaj najnaprednejšem in najuspešnejšem razvojnem razdobju so tržaški Slovenci silno napredovali. Stari Tržičani se še živo spominjajo, kako se je tedaj naš človek čutil Slovenca.

Ze tedaj so tržaški Slovenci hodili po svojih lastnih političnih poteh. Ze zgodaj je prodrla zavest da je spričo posebnih tržaških razmer strnitev narodnih sil sloven-

skemu življu življenjsko potrebna. Ni bil zgolj slučaj, da se je glavna slovenska politična organizacija imenovala »Eđinost«.

Poudariti pa je treba, da so tudi slovenski socialni demokrati podli dokaz, da je tudi pri njih bilo globoko zasidrana zavest o usodni povezanosti vseh tržaških Slovencev. V kritičnih novembrskih dneh 1. 1918, pred prihodom napredujoče italijanske vojske, so prišli v Narodni dom, da skupaj z Eđinostjo skušajo še rešiti, kar se rešiti da. V tistih časih Slovenec ni sovražil Slovenca. Vsi tržaški Slovenci so bili prežeti iskrenega medsebojnega prijateljstva. Cetudi različnih političnih in svetovnonazornih prepričanij, so vsi gradili slovensko tržaško narodno bodočnost.

Ves ta razvoj je bil prekinjen po letu 1918. Sledilo je skoraj trideset težkih let italijanskega oblastva. Kar so si tržaški Slovenci zgradili s poštenim trudom in z vztrajnimi napori skozi dolga desetletja, je skoraj do temelja uničil strupeni italijanski šovinizem.

Vendar našega duha ni uničil! Odgovor na vsa nasilja so tržaški Slovenci, skupno z vsemi ostalimi Primorci, dali v svoji narodno osvobodilni borbi. Za načela svobode, demokracije in resnične socialne pravičnosti, za načelo enakopravnosti in bratskega razumevanja med vsemi narodi, zlasti pa med slovenskim in italijanskim narodom, ki sta na naših tleh usodno povezana, so žrtvovali vse, kar na-

rod sploh lahko žrtvuje.

Toda povojna leta so našemu človeku prinesla težko razočaranje. Ta čas bo v naši zgodovini dvoma označen kot razdobje zamujenih in morda nikdar več ne vračajočih se priložnosti. Prepolno je težkih zmot in skoraj nepopravljivih napak.

Pomenilo bi zapraviti dragoceni čas, če bi se izgubljali v očitanih življenjskih nevarnostih. Prepolno je težkih zmot in skoraj nepopravljivih napak.

Pomenilo bi zapraviti dragoceni čas, če bi se izgubljali v očitanih življenjskih nevarnostih. Prepolno je težkih zmot in skoraj nepopravljivih napak.

Bogatejši smo za dragocena in predrago plačana spoznanja. Spoznanje namreč, da nam nujno in življenjsko potrebne narodne skupnosti ne morejo in NE BODO NIKDAR izgrajevati tisti, ki sejejo sovražstvo in nestrpnost, pa naj bo to v imenu razredne borbe ali pa v znamenju ozkosti duha.

Tuji vzori nam niso potrebni! Kot vedno v naši preteklosti moramo graditi našo pot in našo bodočnost iz NASIH življenjskih pogojev in iz NASIH potreb.

Od klenosti našega duha, od naše neomahljive vere bo odvisno, ali bomo sebi nekoč lahko rekli da smo bili dorasli našim nalogam tudi v tem našem gotovo zelo težkem razdobju.

Morda pa izgleda naš položaj mnogim težji, kot je dejansko. Naš najnižjo točko v povojnem razvoju smo brez dvoma prebrodili. Naša pot gre navzgor!

Iz Sv. Križa

Naši kominformisti mislijo doseči rekord ali pa Stalinovo nagrado glede pobiranja podpisov po vasi. Prvč zaradi atomske bombe, potem zaradi pakta miru petih velesil, in sedaj pa zaradi našega župnika, da bi ga odpravili iz naše vasi. In veste zakaj? Zato, ker je tem sleparjem enostavno pokazal vrata, kar bi moral storiti vsak zaveden Slovenec, in je v cerkvi izpred oltarja označil njihov sleparski namen.

Kakšen mir nam bodo dali oni? Vedno samo rovarijo in hujskajo ter grdo gledajo vsakega, ki ne trobi v njihov rog. Takega miru in svobode, kot ju oznanjajo oni, nam zares ni treba! Saj vedo vrabci na strehi, kakšen mir in raj vlada v državah za železno zaveso!

Glede gospoda župnika pa naj vedo, da s njim nimajo kaj opraviti, ker Stalin in Vidali zankrat se nimata pravice, da bi na Tržaškem nameščala sovjetske pope.

Zato je dolžnost vsakega zavednega Slovenca, da takim mirovnim agentom pokaže isto pot, kakor ju je pokazal naš župnik, to je... vrata! Križan

Športno naznanilo

Obveščamo našo športno publiko, da je prvo nedeljo v juliju ob 6. uri zvečer na športnem igrišču v Nabrežini nogometna tekma med našima tržaškima ekipama sojenjenih in »samceva«, na katero opozarjamo že danes. Podrobnejše obvestilo in sestavo moštve objavimo prihodnjič!

Starši!

Vaša mladina želi razvedrila. Zato se gotovo udeležite pravilne igre s petjem v 4. dejanjih:

»JANKO IN METKA«

Igro priredi svetovlanska osnovna šola v Trstu v ponedeljek 25. tm.

Darovi

Nekaj Križanov daruje za tiskovni sklad »Stvarnost« 2.000 lir. Posnemajte!

Zanimivi lepaki

Dne 12. junija je izšel »Legia« oglas in dobro je, da je izšel ter da je bil nalepljen po tržaških zidovih, ker je to najpristnejša dokumentacija duševnega stanja, ki sicer z objektivne strani ni zanimivo, je pa tem zanimivejša z naše subjektivne strani.

»Legia« živi, kakor je to obče znano, od darežljivosti tržaških meščanov, ki pa je zaradi vse večjega upadanja nacionalističnega navdušenja iz dneva v dan skromnejša, in od mnogo obilnejše darežljivosti italijanske vlade, ki je pa tudi v očitnem upadanju, kajti tudi Jobova potrpežljivost De Gasperija ni v stanju, da bi se v zahtevani meri stavila na razpolago nenasičnosti tržaških nacionalnih potreb. Lega vodi baje obrambno borbo za obranitev ogrožene italijanske narodnosti, prav za prav od neznanega sovražnika napadenega tržaškega Italijanstva. Kako pa ona vodi to »defenzivno« borbo je najbolje razvidno iz besednjaka njenega organa. Borba se pač mora voditi in to pomeni, da je treba ustvariti protivnika. Zato pripoveduje »Legia« o balkanskem barbarstvu, o zatirani Istri, o fojbah, o slovenskih grozotah in nas zasipa s svojim prezrom in svojimi strašili. Da se pri tem bavi »Legia« tudi z literaturo, da zna strune svojega godala obogatiti z dokaj priskutnimi, za njo pa efektnimi glasovi, je končno stvar njenega okusa in nam še na misel ne prihaja, da bi se pritoževali nad načinom, s katerim si dela reklamo. Saj mora končno tudi ona dokazati opravičenost za svoj obstoj!...

Ali komu naj to njeno početje koristi? Italijanski zunanji politiki? Zelo težko, kajti ta politika naj bo — vsaj po zatrdilih De Gasperija in Sforze — politika političnega pomirjenja z Jugoslavijo. Italijanski aspiracijam na Trst in na Istro? Zelo težko, kajti predstavniki tega italijanstva kažejo tako malo razumevanja za narodnostna vprašanja teh krajev, s čimer istočasno dokazujejo popolno nesposobnost Italijanov, da bi ta vprašanja pravilno razumeli in jih privedli do neke poštene in logične rešitve.

»Legia« piše o fojbah, o balkanskem nekulturi itd. Naj vendar pogleda in ugotovi, kdo je začel z nasilji in kdo je vodil politiko tlačanja! Povsod je bila glede tega prva na delu prav »Lega Nazionale« i tedaj, ko je bilo treba požgati slovenske Narodne domove i tedaj, ko je bilo treba zastraševati slovenske javne delavce i tedaj, ko je bilo treba onemogočiti slovensko šolstvo večraj in danes.

Vedno je »Legia Nazionale« ne te propovedovala, ampak tudi stvarno izraževala in izvajala politiko mrznje, sovraštva in nacionalne napetosti. In tudi danes se moramo spraševati: kdo plačuje te oglase, ki so tako škodljivi za dober italijanski glas in tako neokusni s stališča kulturnega človeka? Nam Bal-

kancem očitajo neotesanost, ali največ neotesanosti je slišati prav s strani teh hiperkulturnih ljudi. Kaj čuda, ako so tudi rezultati naravnost porazni za italijanske koristi. Kajti, da so z vojno upropastili svojo zemljo, da zaradi izgube svojega predvojnega položaja cviliijo kot pobesneli, da je Italija poplavljena po pravih in nepravih beguncih, da se De Gasperijevi demokristjani morajo tako obupno boriti proti komunistični napadalnosti, vsemu temu je vzrok in razlog bahata domišljavost teh neizrecnih »rodoljubov«, ki rabijo milijone zato, da v svoji zaslepljenosti še nadalje uničujejo dober glas italijanskega zdravega razuma.

»Perditio tua in te, Israel.«

Prireditvev slov. šole v Devinu

Slovenska osnovna šola v Devinu priredi v soboto dne 23. junija ob 8. uri zvečer igro

»SIROTA JERICA«

Vabljeni vsi domačini in okoličani!

Seja glavnega odbora SDZ za STO

Redna seja glavnega odbora Slovenske demokratske zveze za STO v Trstu bo 1. julija t. l. ob 9.30 uri dopoldne v društvenih prostorih v ulici Machiavelli 22-II.

Tajništvo SDZ

Šolska razstava

Slovenska nižja industrijska strokovna šola v Rojanu, ul. Montorsino 8-III., priredi ob zaključku šolskega leta razstavo risb in ročnih izdelkov ter prva dva dni tudi manjšo kulinarčno razstavo. Razstava se odpre v soboto dne 23. junija ob 11. uri in bo odprta do vstetega 29. junija t. l. vsak dan od 9. do 13. ter od 16. do 19. ure.

Iz Devina

Do nedelje 17. t. m. nismo Devičani vedeli, da so naši najmlajši s svojimi učiteljicami tako pridni. Imeli so namreč dobro uspešno prireditve, pri kateri so nastopili otroci slovenskega in italijanskega otroškega vrtca. Slovenski spored je bil dolg in dobro izbran. Obsegal je dvanajst točk: recitacije, petje in prizorčke. Iz nastopa je bilo razvidno, da je gospa voditeljica otroke dobro pripravila, ker so bili pogumni in so jasno izgovarjali besede. Opazili smo pri italijanskih otrocih pri tem napako in so zato slovenski otroci večji uspeh.

Prireditvi so poleg mnogih udeležencev prisostvovali gosp. župan Kralj in nekateri občinski svetovalci.

Ivanu Grudnu v spomin

Teško nas je zadela vest, da nas je nenadoma zapustil Ivan Gruden, starosta borcev za demokracije in narodne pravice Slovencev na Primorskem.

Ivan Gruden se je rodil v Zgoniku 11. marca 1878. Po dovršitvi štirihi razredov realne gimnazije v Gorici se je zopet vrnil na domačo grudo, kjer je po očetovi smrti prevzel gospodarstvo. Bil je vzoren kmetovalec in gospodar — pravi kraški korenjak. Kot zaveden Slovenec se ni omejil samo na svoje kmečko delo, ampak je velik del svojega življenja posvetil narodnemu udejstvovanju. Bil je že za časa Avstrije zgoniški župan, nato zopet takoj po zasedbi naših krajev po Italiji pa vse do prihoda fašizma. Tedaj je uvidel, da je počela fašistična Italija uvajati sistem zatiranja Slovencev, zaradi česar je odstopil in se posvetil domačiji.

Svojo družino, ki je bila števil-

Mizapi kmetovalci podjetniki! Deske smrekove, macesne in tridih lesov, trame in parkete nudi najugodnejše

CALEA
TEL. 90441 TRST
Viale Sonnino, 24

Tvrđka CITRUS

Lastnik Aleksander Goljevčec

Import - Export

Trst - ul. Torrebianca 27 - Tel. 24-467

ZAHVALA

Najtopleje se zahvaljujemo vsem, ki so se udeležili pogreba našega dragega in nepozabnega očeta

IVANA GRUDEN

posestnika in občinskega svetovalca zgoniške občine

in ga spremili na njegovi zadnji poti.

Posebe se še zahvaljujemo č. župnikoma Francu Svavi in Rudiju Bogatcu za cerkvene obiede, predsedniku SDZ g. dr. Josipu Agneletu, zgoniškomu županu g. Pircu in obč. svetovalcu g. Obadu za ganljive poslovilne govore, pevskemu zboru iz Saleža za nagrobnico ter ostalim organizacijam, sorodnikom in prijateljem za venco in cvetje.

Zgonik-Reka-Ljubljana-Argentina, dne 19. junija 1951.

ZALUJOCI OSTALI

ZA

BIRMO

Zapestne ure najboljših znamk, zlate verižice in druge zlate predmete dobite po najnižjih cenah pri - ex NORDIO, ul. ROMA 19 - Kupujem zlato in drugule

Ogromna razprodaja

Tvrđka UNIVERSALTECNICA razprodaja vso svojo zalogo s popustom do 30%.

zaradi skorajšnje zapore svoje trgovine v ul. Piave 3 OKORISTITE SE IZREDNE PRLIKE IN NABAVITE SI

- o Šivalne stroje
- o radioaparate
- o električne pralne stroje
- o vsrkalnice prahu
- o stroje za čiščenje parketov
- o električne in plinske kuhalnike

UNIVERSALTECNICA

Trst - Largo Piave 3

Od srede do srede

13. JUNJA: De Valera je zopet prevzel predsedstvo irske vlade. — Anglija ne soglašala popolnoma z ameriškim stališčem do mirovne pogodbe z Japonsko; Anglija hoče namreč tudi po sklenitvi mirovne pogodbe nadzorovati japonsko zunanjo politiko. — Namestniki štirih zunanjih ministrov zasedajo v Parizu še vedno brez vsakega uspeha. — Srbski pravoslavni škofje prosijo jugoslovansko vlado, naj osvobodi metropolitosa Josifa, ki je že eno leto interniran v samostanu Ljubostinjini. — Ameriški zunanji minister Acheson meni, da si Sovjeti ne želijo sestanka štirih zunanjih ministrov.

14. JUNJA: Poplava je na Hrvaškem popolnoma uničila velike površine posevkov. — Izsledilo se angleško izginulo podmornico »Ajfroy«, ki leži že dva mesca 79 m globoko v Rokavskem prelivu blizu otoka Wighta. — V Sudanu je prišlo do neredom, ker stavka policija. — Na Koreji so čete OZN zavzele Pjongjang. — Plavalni dvoboj med Jugoslavijo in Avstrijo na Dunaju je odložen, ker je jugoslovansko moštvo skoro v celoti izbravalo svobodo. — Zahodnonemški kancler Adenauer je na uradnem obisku v Rimu. — Truman poziva Amerikance, naj podpro vladno borbo proti inflaciji. — Jugoslovanski notranji minister Ranković je na zasebnem obisku v Londonu.

15. JUNJA: Zahodne sile so stavile Sovjetom nov predlog za sklicanje konference štirih zunanjih ministrov in ugotovljajo, da je razgovorjanje štirih namestnikov v Parizu brez vsake koristi. — Komunisti so pripravili demonstracijo ob priliki prihoda zahodnonemškega kanclerja v Rim. — Bišpi ameriški vojni minister Johnson meni, da bi ZDA zmagale tudi v tretji svetovni vojni, ki bi jo sprožila Sovjetska zveza sedaj ali kdaj kasneje. — Korejski komunisti so na srednjem in vzhodnem bojišču prešli v protinapad. — Na jugoslovansko-romunski meji je prišlo do nevarnih zapletljajev.

16. JUNJA: Angleško zunanje ministrstvo optimistično gleda na možnost sklicanja konference štirih zunanjih ministrov. — Sovjetska agencija »Tassa« na nakazuje nasprotno možnost in je iz svojega tozadnega poročila celo izpustila stavke note treh zahodnih sil, ki govorijo o tem, da bo sovjetski delegat na konferenci zunanjih ministrov lahko postavil vprašanje atlantskega pakta. — Francoska volilna kampanja se je zaključila brez večjih incidentov. — Stirje romunski obmejni stražarji so pobegnili v Jugoslavijo. — Pri preiskavi na domu holandskega SS-ovca Swaarta, ki se je skrival v Nemčiji, so dobili popoln spisek vseh internirancev v nacističnih taboriščih Buchenwald in Sachsenhausen.

17. JUNJA: Po prvih vesteh so izpadle francoske volitve v znamenju izključne borbe med komunisti in golisti, ker so vse demokratske stranke v manjšini. — Francoska vladna kampanja se je zaključila brez večjih incidentov. — Stirje romunski obmejni stražarji so pobegnili v Jugoslavijo. — Pri preiskavi na domu holandskega SS-ovca Swaarta, ki se je skrival v Nemčiji, so dobili popoln spisek vseh internirancev v nacističnih taboriščih Buchenwald in Sachsenhausen.

18. JUNJA: Francoska vladna koalicija je ohranila večino tudi v novem parlamentu, čeprav se je njena os zaradi uspeha neodvisnih kmetovalcev pomaknila proti desni; komunisti so izgubili pol milijona glasov, medtem ko so močno narasli golisti. — Prišlo je do imenovanj vojaških poveljnikov južnega atlantskega področja: poveljnik bo ameriški admiral Carney, podrejena pa mu bosta ameriški general Schlater, poveljnik letalstva, in italijanski general Castiglioni, poveljnik pešadije. — Kitajska nacionalistična vlada hoče sodelovati pri podpisu mirovne pogodbe z Japonsko. — Na Koreji je prišlo do nove letalske bitke, v kateri so izgubili komunisti pet reakcijskih letal.

19. JUNJA: Perzija ni sprejela angleških protipredlogov glede petrolejskih vrelcev, zato so bila pogajanja prekinjena. — ZDA bodo počele stalno vojsko od 3 in pol milijona na 5 milijonov mož. — V Parizu je bila tajna seja vojaških poveljnikov atlantske zveze. — Nemški kancler Adenauer je obiskal papeža Pija XII. — Biški albanski kralj Zogu je na poti v ZDA. — Prva količina ameriškega orožja je prispela v Jugoslavijo. — Na Koreji dosega ameriška reakcijska letala vedno večje uspehe nad komunističnimi sovjetskega izvora. — V Albaniji je uporiško gibanje v močnem porastu.

Proračun STO-ja

Finančni dogovor med Italijo in Trstom

V ponedeljek dne 18. t. m. je bila na poveljstvu ZVU tiskovna konferenca, na kateri je šef finančnega oddelka ZVU g. Haroldson poročal o finančnem dogovoru med Italijo in Trstom glede sestave in kritja proračuna STO-ja za drugo polletje letošnjega leta.

Pred prehodom na dnevni red s poročilom o proračunu STO-ja, je g. Haroldson pojasnil vsebino manj važnih zadev, ki so bile rešene v dogovoru z italijansko vlado.

Ker se ni znana višina letošnje ERP pomoči za Trst, je bil sklenjen začasni trimesečni dogovor za uvoz z dolarskega področja. Ko bo ERP pomoč znana, bo sestavljen dokončni celotni načrt, pri čemur bo dolarski primanjkljaj urejen s posebnim uvoznim dovoljenjem, kakor se to dogaja vsako leto. S tem začasnim finančnim dogovorom je oskrbljenih 3.600.000 dolarjev za uvoz premoga, mineralnega olja in drugih manj važnih pridelkov.

Dosežen je bil tudi načelen sporazum, na podlagi katerega bodo odslej razne zavarovalne družbe upoštevale pri določanju svojih matematičnih rezerv tudi svojo imovino v Trstu.

Važen je tudi sporazum za pomoč tržaškemu velesejmu, ki je zaprosil za 45 milijonsko posojilo za spopolnitev tekočih del. Določeno je, da dobi velesejem 35 milijonsko posojilo in da se mu odloži za eno leto začetek amortizacijskega vplačevanja, s čimer dobi na razpolago nadaljnjih 10 milijonov, skupno torej 45 milijonov lir. To dejansko zadnje posojilo tržaškemu velesejmu je potrebno, ker je tržaška zasebna udeležba pri velesejmu premajhna, namreč le 10 milijonov ali skupnih 400 milijonov!

Določena so tudi nova naročila za naše ladjedelnice. Tudi glede tega se ni dosežen konkreten sporazum, kot pri valutarnem dogovoru, ker se ni znana višina ERP pomoči. Vendar se bosta začeli graditi dve tankovski ladji za prevoz petroleja, za kar je določenih 260 milijonov, s čimer je začasno preprečen pojav brezposelnosti v ladjedelnicih. Prvo ladjo dobi italijanska petrolejska družba AGIP, za drugo so pa v teku pogajanja s štirimi družbami.

Pred začetkom razpravljanja o samem proračunu je smatral g. Haroldson za uместno, da pojasni postopek ZVU pri sestavljanju tržaškega proračuna. Pojasnilo je bilo potrebno, ker je list »La Prora« uradno glasilo tržaške demokratijske stranke, pisal o nekaterih tajnih proračunih itd. G. Haroldson je označil tako pisanje kot plod popolnega nepoznavanja stvari ali pa namerne hudobije.

Tržaški proračun

Prinašamo pregled tržaškega proračuna na podlagi finančnega dogovora, sklenjenega in podpisane dne 16. junija t. l. v Rimu. Sporazum temelji na čl. 3 finančnega dogovora z italijansko vlado z dne 9. marca 1948 in na čl. 2 mirovne listine o začasni upravi STO-ja.

Področni proračun za dobo od

Predavanje univ. prof. dr. Tomšiča

Društvo »Pravniki« v Trstu vabi svoje člane in prijatelje na predavanje, ki bo v soboto, 23. junija ob 21. uri, v dvorani SNG v ulici Sv. Vida št. 17.

Predaval bo univ. prof. dr. Ivan Tomšič o temi:

»Meddržavni položaj Svoobodnega tržaškega ozemlja po mirovni pogodbi z Italijo iz leta 1947.«

Se posebej so vabljeni akademiki in drugi dijaki.

1. julija do 31. decembra je naslednji:

A. Izdatki	
1) Redni izdatki	9.030.137.780 lir
2) Čisti prebitek med prejetimi vplačili na A področju STO-ja za račun italijanske republike in vplačili v italijanski republiki za račun A področja STO-ja	5.000.000.000 »
3) Izredni običajni izdatki	3.753.800.000 »
4) Posebni izdatki	78.000.000 »
5) Gibanje kapitalov (netto)	899.000.000 »
Skupaj	18.760.937.780 lir

B. Dohodki

1) Pridobitna na izdelavo mineralnih olj	4.900.000.000 lir
2) Pridobitna na uvoz kave	900.000.000 »
3) Pridobitna na ostali uvoz	798.650.000 »
4) I.G.E. davek na poslovni promet	2.300.000.000 »
5) Tobačni monopol	1.600.000.000 »
6) Dohodninski davek	750.000.000 »
7) Razni dohodki	2.362.557.000 »
Skupaj	13.611.207.000 lir
Primanjkljaj	5.149.730.780 »
	18.760.937.780 lir

Aleksander Stambolijski

Ob obletnici njegove smrti

A. Stambolijski se je rodil dne 1. marca 1879 v vasi Slavonica v okraju Pazardžik. V Plevenu je dovršil srednjo kmetijsko šolo, nato je odšel na Češko, kjer je diplomiral in postal agronom. Se mlad je postal urednik listov »Zemledelsko znanje« in »Zemledelska misel«. Svoje delo je posvetil v glavnem kmetu in vasi. Spisal je preko trideset del.

Stambolijski je propovedoval potrebo po socialnih reformah, s katerimi je vsaj za kratko razdobje zadovoljil potrebam in koristim bolgarskega kmeta. V svoji zunanji politiki je bil prepričan Jugoslovčan. Po njegovi zamisli bi se vsi južni Slovani morali zediniti v državno federacijo južnih Slovanov, v okviru katere bi vsak narod u žival svobodo in neodvisnost za svoj kulturni in gospodarski razvoj. Bil je borec za to svojo zamisel, vendar pa mu je bil tudi vsak sovražnik, ki je v preteklosti prizadeval toliko zla prav slovaniskim narodom na Balkanu. Najbolje prihaja ta njegova misel do izraza v njegovih besedah: »Nisem Bolgar niti Srb, ampak Jugoslovčan in kadar umrem, naj bo moje telo pokopano na meji med Bolgarijo in Srbijo, da bi služilo kot most med obema bratskima narodoma.«

Stambolijski se je vedno upiral bratomornim vojnem, rojenim v neustrečnosti. Tako se je v prvi svetovni vojni upri Ferdinandu z besedami: »Narod hoče mir in ne vojske, na katere mu je odgovoril Ferdinand: »Kdo pa kaj vpraša narod! Stambolijski mu je tedaj odvrnil: »Ako objavite vojno, vedite, da je ta vojna proti volji naroda in da bo Bolgarsko privedla v nesrečo, za katero boste s svoje glavo odgovarjali pred narodom.«

Seveda ga je Ferdinand dal zapreti in obsoditi na sto in pet let rožnje. Objavil je vojno, ki je končala, kakor je napovedal Stambolijski. Ferdinand je s svojim režimom Bolgarijo privedel v položaj iz katerega bi jo lahko potegnil samo Stambolijski. Tedaj so ga iz pustili iz zaporov. Stambolijski je tedaj oprl na svoj narod reševal Bolgarijo. Ime Stambolijskega je postalo pojem in program »Bolgarske kmečke narodne zveze« — B.Z.N.S.a.

Stambolijski je bil izreden človek. Reforme, ki jih je izvršil v Bolgariji, so imele revolucionaren značaj na področju notranje uprave, šolstva, sodstva, vojske itd. Zato so ga nasprotniki brezvestno u-

morili. Vendar so njegovi sovražniki uspeli ubiti le njegovo telo, kajti njegov duh je ostal v narodu živ, še zvišenejši in veličastnejši kot za časa njegovega življenja.

Njegov primer, njegov duh, njegova zamisel je tedaj iz Bolgarije jela prodirati v Jugoslavijo, kjer je podobno kot v bolgarskem narodu prehajal vedno jače v zavest jugoslovanskih kmetov. Kmečka gibanja in stranke so postajale tudi v Jugoslaviji vse večje in jače.

Stambolijski je poznal svoje sovražnike in je vedel, od kod mu preti nevarnost. 14. junija 1923 ga je po nalogu Cankova s sedemindesetimi ubodljaji umoril kapetan Harlakov. Ali se predno je izdihnil, je Stambolijski rekel: »Rablji, recite Cankovu, da je mogel najti plačance, ki bodo ubili moje telo, ki pa ne bodo ubili mojega duha.«

S svojo smrtjo je dal Stambolijski svojim naslednikom primer, da se je za pravico, svobodo in idejo treba boriti brez kompromisov! In

res je njegovemu primeru sledilo osem ministrov, trideset poslancev in še približno trideset tisoč drugih njegovih pristavev, ki so svoje življenje izgubili za svoje ideje. V tej krvavi borbi je bil leto dni kasneje ustreljen tudi Petko E. Petkov, brat Nikole Petkova. Zato pa Stambolijski danes ne pripada le svoji »B.Z.N.S.«, ne samo svojem bolgarskemu narodu, ampak je postal simbol vseh narodov slovanškega juga, za katerih zedinjenje je živel in umrl.

Mitev Angel

C. Neposredni prispevek italijanske vlade v skladu z obveznostmi mir. pogodbe	
mir. pogodbe	5.149.730.780 lir
Prispevek za pom. gradnje	2.103.284.200 »
Prispevek za gradnjo tankovske ladje	130.400.000 »
D. Skupaj	7.383.414.980 lir

Pri razlaganju posameznih proračunskih postavk je g. Haroldson pojasnil, da je proračun za drugo polletje letošnjega leta bistveno različen od prejšnjih, ker je v njem večji poudarek v izrednih izdatkih in dohodkih, ki so zaradi jasnosti tudi posebej vključeni. Različnost je tudi v tem, ker so investicije določene v nove svrhe, v glavnem za nove stavbe, za kar bo izdanih 300 milijonov več kot v prvem polletju. 200 milijonov bo šlo za nove ranžirne ture. Luška zmogljivost bo izboljšana z novimi skladišnimi prostori; posebna pozornost bo posvečena luškim predelom za natovarjanje lesa in petroleja. 400 milijonov je določenih za cestna dela in kanalizacijo. Kljub tem povečanim izdatkom in investicijam izkazuje sedanjí proračun manjši primanjkljaj od prejšnjega, ker so črtani manj bistveni izdatki in ker so se zvečali tržaški dohodki.

KRES

v Slovenski Benečiji

Na tako imenovano »viljo« sv. Ivana Krstnika gredo otroci v hribe nabirat rož sv. Ivana (arniko) in še drugih posebnih gozdnih rož. Z njimi potem doma okrasijo lince in okna, da bodo blagoslovljene od rose sv. Ivana. Potem jih bodo rabili kot zdravila ali bodo z njimi kadili na hišnem pragu, ko bo »huda ura in dočas«.

V zahodni Benečiji nekatere gospodinjice v kresni noči vlivajo v steklenico vode jajni »bjeunjak«. Pa le od enega jajca. Odprto steklenico postavijo ponoči na roso in drugo jutro pogledajo, če je v vodi iz »bjeunjaka« nastal »relikvijarij« sv. Ivana, podoben monstranci, in če ima na konicah rosne kroglice. To namreč pomeni, da bo v hiši sreča.

Ponekod denejo gospodinjice na krožnik nekoliko dobre črne zemlje, vanjo vsejejo pest pšenice in vse čez noč postavijo na »roso sv. Ivana«, drugi dan pa prenesejo krožnik v izbo in ga skrijejo za kako posodo, da se nič ne vidi. Če na osmi dan sv. Ivana pšenica že vzklije in ima na sebi rosne kapljice, bo dobro leto, dobra letina.

V jutro sv. Ivana v nekaterih

vaseh ljudje hité na travnik, hodijo bosí po rosi in se z njo umivajo. Zopet drugi roso z ruto pobirajo in jo izžemajo v steklenico. To jim poslej rabi za blagoslovljeno vodo.

Na »viljo sv. Ivana« v zahodni Benečiji ni kresov. Le na viljo sv. Treh kraljev jih imajo. Ob Nadiži in v podutarskih dolinah pa na »viljo sv. Ivana« ni vasice brez »kresja«. Otroci obhodijo vse hiše in pobirajo slamo in murvine »veje«, ki so jih domači osmukali za »črve« (sviloprejk), ter kričé na ves glas: »Kres, kres!« Nabrane stvari nesó na hribeček ali na križišče, ki ima že ime »Na kresju«. Po zdravi Mariji se zbere vsa vas in takrat prižgo »kresja«. Otroci kričijo, pojejo in ponekod tudi skačejo čez kres. Odrasli pa pazijo, ali vleče kadži na sever ali na jug. Če vleče na sever, bo slab pridelek, če pa na jug, bo pa dober. Seveda tudi ugibajo, kateri kres v soseski je večji. Prihodnje leto hočejo premagati sosedo.

Kakor na »viljo sv. Ivana«, tako tudi za sv. Petra in Pavla netižo v Benečiji kres. Kres je sploh običajen za vse večje slovesnosti: netižo ga tudi za božič, novo leto in za sv. Tri kralje.

„Cittadelli“ za klobuk!

Ker ni uredništvo »Cittadelle« objavilo naslednjega dopisa, ga objavljamo »Demokracija« v obrambo resnice in poštenega časnikaškega pisanja.

Spoštovani gospod dr. Mario Faraguna odgovorni urednik lista »La Cittadella« Trst

Obračam se na Vas, ker ne poznam imena osebe, kateri so namenjene te vrste, namreč Giannija Schicchia.

Pisanje tega gospoda je vedno nenavadno jedko, kadar spušča svoje strelce na predmete, ki so posredno ali neposredno v zvezi s slovaniskim življenjem v Trstu. Toda ton članka, ki je bil objavljen v »Cittadelli« 11. junija 1951 je pa že tak, da označuje pisca v moralnem pogledu. Ne poznam Giannija Schicchia (in moje odkrito mnenje je, da to ni velika nesreča), žal pa mi je že zaradi dobrega okusa, da list »Cittadella«, ki je čisto duhovito, objavlja članke take vrste. Vidi se, da je umerjenost in korektnost, s katero so Vas pitali, s katero ste se še do nedavnega lahko postavljali v tako razgretem okolju, kot je Trst, ni ugajala nekemu, ki Vas je potem prisilil, da ste začeli ostro napadati Slovane, samo da se iznebite oznake »mlačnih«, s katero so Vas pitali fašisti. In Vaša napaka, cenjeni gospod doktor, je v tem, da ste zaupali to nalogi osebi, ki je še vedno prepričana, da je v zalitvah zgoščena vsa umetnost polemiziranja.

Oni gospod ne pozna — ker noče poznati — ne Slovanov ne Jugoslovance. Kultura Slovanov se ne računa na osnovi števila bosih vojakov, ki jih je Titova vojska pripeljala v Trst, ne na osnovi uši, ki so jih ti vojaki potrpežljivo prenašali s seboj. Da je bil Gianni Schicchi — ne rečem jugoslovanski partizan — ampak vojak kraljeve italijanske vojske in da je živel na fronti (ali pa tudi v vojašnici), bi bil videl, da tudi italijanska vojska s svojimi osmimi milijoni bajnetov ni imela učinkovitega určičevalca

mrčesa, ki bi rešil vojake uši. Obrekovati je lahko. Toda če bi bil Gianni Schicchi pregledoval stranišča vojašnice Vikt. Em. III na Montebellu ob devetih zjutraj, in sicer 1. 1941, ko je bila v vojašnici samo 1/4 moštva, bi bil razumel, da pride do zelo žalostnih zaključkov, kdor bi hotel soditi italijansko kulturo po stanju stranišč in najbližje okolice. Morda do dosti bolj žalostnih kot on, ki ugotavlja, da so »drugarice« zamenjale Piazza Unitá z bosanskimi travniki.

Glejte, doktor, zastoj je napadati nekoga, ki Vam hoče pokazati bruno v Vašem očesu. S tem ne mislim reči, da brun v očesu nimamo tudi mi. Kdor pa hoče zaničati, da so razmere, v katerih živi danes doberšer Lukanije — da omenim samo to — v nečast kulturnemu narodu, ta laže samemu sebi. Verjemite mi tudi, da je zelo klavirno zdravilo, če hoče kdo zakrknati lastno bolezen s tem, da s prstom pokaže na bolezen drugih. Klavirno posebno za vas Italijane, ki ste se sami proglasili za edine zastopnike civilizacije in kulture v Evropi in okoli nje. Skoro kot da sta civilizacija in kultura »made in Italy« in kot da bi italijansko ljudstvo imelo izključno pravico do njihovega izvoza v svet.

Mi Slovani smo, kar smo. Nismo pa nikoli čekali o »dvatisočetni kulturi« niti o »dvatisočetni kulturi«. Zaradi tega je naš položaj bistveno različen od vsega: nam je marsikaj dovoljeno, kar vam, ki ste dvatisočetno kulturni, ni. Verjemite nam tudi, če bi se kdaj smatrali za kulturne, da bi bili tako sramežljivi, da bi se ne smatrali več, če bi se v naši zgodovini pojavil kak »Piazzale Loreto«. Prav tako bi se za vse večne čase skrbno pazili, da ne bi bližnji časti katere koli druge armade, če bi med naše vojaškogodovinske zadevščine prištevati kak vojaški pohod proti Grčiji ali kak Cassibile.

Namesto da bi se torej z vso silo zaganjali v vsakogar, ki govori o predmetih, ki Vam niso všeč, in namesto, da bi take predmete pobijali vedno z »Leitmotivom« o raztarganih in usivih jugoslovanskih

vojakih, ki so pridrlí v Trst — ki so pa raztrgali svoje uniforme vsaj v boju, ko so podili pred sabo vojake, ki bi bili morali zloiniti hrbenico polovici sveta — namesto tega si rajši dobro zapomnite, da bi ti vojaki nikoli ne bili »pridrlí v Trst«, če bi italijanska vojska ne bila nesla »dvatisočetne kulture« v Jugoslavijo in če bi se ne bila vrnila kot tisti pisčaki blažega spomina, ki so šli, da bi igrali, pa so jo zaigrali.

Zalostno je, ko človek vidi inteligentne ljudi, ki še kar naprej zvrčajo krivdo na nas Slovane, ker smo »pridrlí v Trst (prav za prav nismo »pridrlí, ker smo bili tu že prej). Do sem smo »prišli samo zato, ker ste vi pozabili, da se zgodovina piše s krvjo in ne s čenčami in da se meje branijo s prsi in ne z raznimi CLN iz Benek«.

Slovani so pridli do Trsta in so se ustavili pri Fernetičih in v Bazovici v boju (čeprav usiví, brez čevljev in ne da bi znali uporabljati stranišča). Italijani pa (brez uši, obuti in so znali uporabljati stranišča) se niso hoteli ali niso znali bojevati ter so se vrnili do Soče (ali tako nekako) in so izgubili Trst.

Poučeni misel je ta-le: Treba je bilo manj govoriti in se bolj bojevati; ali pa, če hočete, ta-le: če je nekdo preveč kulturn ali vsaj misli, da je, postane kot prezrelo jabolko: na zunaj je lepo rdeče, znotraj je gnilo. To pomeni, da preobilica kvartí, kot kvartí članki Giannija Schicchia, tega preklemanega viteza žalostne postave, Vašo »Cittadello«.

Casnikaška korektnost bi zahtevala celotno objavo tega pisma v »Cittadelli«. Videli bomo, ali imate za to potrebni moralni pogum. V nasprotnem primeru bomo poskrbeli, da bo objavljeno drugod.

Z odličnim spoštovanjem dr. Branko AGNELETTO

P. S.: Da ne bo nesporazumljenja, povem jasno, da se nisem oglasil v obrambo lista »Progresso«, ampak samo za čast Slovanov, s čimer »Progresso« nima nič skupnega.

KULTURA

Velik uspeh folklorne skupine narodnih plesov in pesmi

Državni ansambel narodnih plesov in pesmi iz Zagreba je nastopil v ponedeljek, 18. t. m., v Avditoriju Ljudskega doma. V nabito polni dvorani smo opazili tudi ravnateljica za civilne zadeve pri ZVU generala Blancharda z gospo in mnogih drugih zavestnih funkcionarjev in častnikov.

Menim, da je težko najti kje drugje toliko narodnega blaga, kakor prav v Jugoslaviji in balkanskih deželah. Pa naj bo to na katerem koli področju. Neizbrpno snov nudi brezmejna izbira narodnih noš, seg in običajev.

Razni znani tuji pisatelji so se izbrpno razpisali v svojih delih, kjer obravnavajo jugoslovansko folkloro. Vzemimo Hermana Vandela. V bivši Jugoslaviji je ministrstvo prosvete izdalo svojčas nadvse zanimivo delo srbskih narod-

nih napevov s tekstom, ki sta jih zbrala in uredila prof. Djordjević in dr. Closson z izčrpnimi razlagami na znanstveni podlagi. To je dragocen znanstven prispevek h glasbeni folklori, kjer bo marsikateri naš skladatelj našel nedogledno snov za svoja snovanja.

Tudi na instrumentalnem polju najdemo na balkanskem polotoku raznovrstne instrumente, predvsem celo izbiro raznih pišalci (frule, glej: dr. Božidar Sirola, Jugoslovanski narodni instrumenti). V gornjem Jadranu srečamo neizbežno supile ali tudi roženice nazvane, brez katerih si v krajih gornjega Jadrana od otoka Krka pa do Senja ne moremo predstavljati narodne plesne zabave. Običajno nastopata vselej po dva godca: eden s sopranskimi, drugi z altovskimi roženicami, ki šo za oktavo, višji

od prve.

Kdor prvič sliši te svirače in ni nikoli slišal te vrste glasbe, obstane, kakor da mu udarja na uho najsoodobnejša atonalna glasba. Tako je bilo marsikomu pri srcu na tem večeru. Res je tako, toda tu gre le za nekaj drugega, globljeja: Kot narodno izročilo je prehajala ta muzika od roda do roda in se ga daleč nazaj v prvo tisočletje našega štetja. Tako nahajamo n pr. danes prav v kvarnerskem območju zadnje originalne ostanke gregorijanskega koralá, ki prihaja do izraza pri ljudskem petju ob cerkvenih obredih prav v tistih krajih na kvarnerskih otokih, kamor ni tako lahko zašlo novejšje petje za časa reformacijske dobe, ki je bilo močno vplivano od tedaj nastajajočega posvetnega petja.

Dragocena narodna last je tudi častiljiva gosla, ki smo jo slišali na tem večeru. Kakor so Kvarnerci pri srcu njegove roženice, tako je Bosance in Hercegovce ponesen na svojo guslo. Mladi guslar je samozavestno sedel sredi kola plesalk in godel dalmatinsko kolo na svojih dveh, iz konjske žime spletenih strunah. Tipični znak večine teh pojočih plesov in narodnih po-

pevk leži v ostinatnem pedalnem tonu.

Ta večer je nudil toliko raznolikih zanimivosti, da človek ne ve, ali bi občudoval bogastvo in pestrost prekrasnih narodnih noš ali bi pisal o zanimivem narodnem petju ali bi razmišljal o narodnih instrumentih. Koreografska umetnost narodnih plesov je tu prekosila samo sebe. Do dna izčrpana umetnost, ki je — kljub raznolikosti originalnih ritmov od ubranem petju plesalcev samih ali pa ob spremljavi tambur — bila podana s prepričevalno suverenostjo. Nobenega priveška, nobene lažumetnosti. Čista in veličastna je stopila pred nas, da nas je vse prevzela.

Kaj je bilo najlepše? Morda vrhunec bunjevačnega kola ob naravnost matematično točnem ritmu in odlični stopalni tehniki. Tudi režiža posameznih plesnih nastopov je bila neoporečna in je odčitavala visoko režiserjevo kulturo. Prav tako si zasluži vse priznanje koreograf. Brezdvomno je makedonska popevka »Bog da bijez zapustila sila globok vtis. Pet moških glasov s padalnim tonom prekrasnega globokega basa, ki je držal svoj »continuo« od začetka do konca

skladbe, je zvenelo tako nasičeno in harmonsko polno, kot da so orgle. Makedonska »Adana« je bila sicer originalna in zanimiva, toda za človeka rahlih živcev v dvorani ne preveč blažljiva, toda »Adana« mora biti tako podana!

Sprede se je zaključil s stopnjačim se in imporatno režiranim posavskim Kolom, kjer so nastopili vsi plesalci in naposled še tamburaški zbor. Ta točka je bila podana s tako dovršenim stopnjevanjem, da je navdušeno občinstvo izsililo ponovitev.

Nemi plesi so bili podani z vso eleganco in so učinkovali po svojih gibih plemenito. Enako strogost in plemenitost so očitovali plesi s petjem. Originalno petje je te plesne če bolj podčrvalo in povzdignilo.

Doživeli smo večer zares čiste umetnosti in vsaj za trenotek pozabili na vse tegobe tega sveta.

Uspeh Glasbene šole SPM

Preteklo nedeljo popoldne smo poslušali radijski prenos skupine gojencev klavirske šole: Colja Nevja, Bolko Marjanca in Maver Anica. Iz violinske šole pa je nasto-

pil kvartet violinistov: Majcen Sergij, Gabrovec Ondina, Grmek Pavle in Milič Vinko.

Duhovito in živo povezavo v obliki intervjuja je oskrbel gospod Klakočar Ludvik.

Iz začetniške stopnje klavirskega oddelka je nastopila najprej gojenka Colja N., ki je z lepim prednanjanjem in solidno pripravo zaisgrala Sarauerjevo »Otroško pesem«. Mala, izredno glasbeno nadarjena Bolko Marjanca je prednašala zahtevno Debussyjevo »Arabesko« in še težjo Schumannovo »Improvizacija« muzikalno in tehnično pogljobljeno z neoporečno in temeljito pripravo. Lep talent in iskreno čustvovanje je ponovno dokazala tudi Maver Anica, ki je vzorno zaisgrala Schüttovo »Etude Mignone« s čisto tehniko in izrazitostjo igre še posebno v Foersterjevi fantaziji »Zagorskih zvonov«.

Cetvorica violinistov: Majcen S., Gabrovec O., Grmek P. in Milič V. je ob klavirski spremljavi s čisto intonacijo in skladno soigro izvajala K. Sincimovo obdelavo Jenkove pesmi »Lipa zelenela je...« Z veseljem smo poslušali to zanimivo in odlično uspele oddajo, kakršnih si želimo še več.

Vesti z Goriškega

OBRACUN

Slovensko ljudstvo na Goriškem si je na nedeljskih volitvah izbralo: svobodo duha, svobodo vesti, svobodo besede — SVOBODO PRED STRAHOM... Svobodno ljudstvo je po treznem premisleku sledilo onim ki so se že dolgo borili za tovrstno svobodo. Monolitni bloki monopolne stranke DFS je zrazil, ne samo v njegovih vrstah, temveč tudi v temeljih. To dokazuje Steverjan, Doberdob in predvsem Sovodnjak. Le frontaška zavravnost v Krminu je DFS rešila pred dokončnim totalnim porazom.

Zavedamo se, da so naše svobode ščine v stalni nevarnosti, zato jih moramo nenehno braniti. Ponosni kremeniti ljudje, ki so v nedeljo znali zagrabiti za najeti svoje usode z namenom, da jo vodijo po svoji volji, bodo tudi dovolj močni da bodo svojo pridobitev branili.

Glede na svobodo pred strahom moramo tudi mi pripisati nedeljskim volitvam veliko važnost, kajti velik del slovenskih volivcev se je pridružil demokratičnim silam Evrope in celega sveta v velikem obrambnem boju proti stremljenju onih, ki se hočejo nasilno dokopati do oblasti. Nedeljske volitve na Goriškem bodo imele vpliv na vse slovenske manjšine, kjer

koli one živé, in bodo matičnemu narodu nekaj kazipot.

Demokracija je dobojevala in zmagala volivni boj z golimi rokami, z žulji slovenskega delavca, s treznim razumom slovenskega kmeta, z vero slovenskega razumnštva v vstajenje našega ljudstva. Zato smo vsi ponosni, da smo vredni člani tega ljudstva.

Moti se progresistični tisk od »Primorskega dnevnika tja do ljubljanskega »Slovenskega poročevalca«, ki se je dolga leta nemoteno uril in vadil v pavišnem zmerjanju, podtikovanju in podlem natolcevanju, če misli, da še kogar koli lahko žali; najmanj pa lahko žali goriške volivce, katerim natolcuje, da so se dali podkupovati od reakcionarne SDZ. Naj si ta tisk in njegovi pisuni zapomnijo enkrat za vselej: »Na prodaj mi Sloveni nismo!«

Oni pa, ki nimajo dovolj zaupanja v zdrave sile našega naroda in se bojé, da bi se pri delu zanj le osramotili, prosimo, naj še v nedogled čakajo »ugodnega« in »primernega« trenutka.

Demokratične sile so se predramile iz povojne in porevolucijske otrplosti in otopelosti, otrsele so se strahu in zahtevajo: »Svoboda narodu!»

Resnica o nameravani volivni povezavi

(Odgovor g. Nanutu)

»Primorski dnevnik« od 8. junija t. l. prinaša volivni govor tajnika DFS g. Viljema Nanuta, ki naj bi ga imel v Sovodnjah v sredo 6. t. m. V resnici je g. Nanut v svojem govoru povedal le polovico tega, kar je »Primorski dnevnik« priobčil. To znajo pričati tudi naši pristasi, ki so se udeležili sestanka. »Primorski dnevnik« pravi, da je g. Nanut pojasnil, zakaj ni prišlo do povezave med kandidati SDZ in DFS v pokrajinski svet. Po njegovih trditvah bi bilo tako vodstvo SDZ kakor DFS razmišljalo o povezavi, da se je DFS »sporazumela za številčno povezavo s SDZ«.

Nanutova pojasnila

»Pri tem — naj bi dejal g. Nanut v Sovodnjah — nismo imeli (DFS, op. ur.) pred očmi politične ali celo idejne povezave, kajti z emigrantsko protijugoslovansko politiko se ne bomo nikoli strinjali. Dr. Sfiligoj, ki je na glasu kot znan odvetnik, je volivni zakon tako tolmачil, da je možna povezava dveh kandidatov v enem volivnem okrožju. Tudi naš pravni zastopnik je volivni zakon tolmачil na enak način. S tako povezavo smo upali, da bomo dobili celo dva slovenska zastopnika. Med tem časom smo imeli s predstavniki SDZ tudi skupne sestanke. Na njih smo sklenili, da na listi SDZ ne smejo biti vojni zločinci ali pa ljudje, ki so bili imenovani na procesih v Jugoslaviji, češ, da so sodelovali pri protiljudski politiki. Podpisali smo tudi sporazum o nenapadanju po časopisih. Če pogledate »Sočas«, naše glasilo, tedaj boste videli, da smo se tega sporazuma točno držali. Nasprotno pa so že nekaj dni v podpisu sporazuma pričeli v »Katoškem glasilu« ogabno napadati našo organizacijo. Po isti poti je šla »Demokracija«. Nikjer pa n'zapisano, da mora sporazum veljati samo za enega podpisnika. Zato ne morem jamčiti za vsebino prihodnje »Sočas«.

Ko smo skušali vložiti akt o povezavi, smo ugotovili, da so odvetniki volivni zakon zelo slabo razumeli. Odsli smo v Videm in nato v Benetke na najvišje sodišče, kjer so nam povedali, da je mogoča povezava samo s kandidatom v drugem volivnem okrožju, medtem ko je povezava dveh kandidatov v istem volivnem okrožju po zakonu nemogoča. V zadnjem trenutku smo še uspeli izvesti vsaj povezavo naših kandidatov, da smo si tako zagotovili številčnost vsaj za možnost izvolitve kandidata iz skupnega volivnega okrožja.

DFS je bila zelo oprezna...

Pri sklepanju sporazuma za doseg potrebne številčne moči za izvolitev pokrajinskega kandidata pa smo bili z voditelji SDZ nadvse oprezní. Nihče ne more odkritosrčno verjeti ljudem, ki so pri državnozborskih volitvah leta 1948 volili za šovinistične kandidate kršćanske demokracije, da tudi sedaj ne bi nakuhalí neka podobnega, kajti klerikalci, ki vodijo tukajšnje politično življenje belih, so dokazali,

da znajo brez strahu metati zveplenké v slamo.«

K vsemu temu moram spregovoriti svojo besedo, da bo javnost točno obveščena o zgodovini nameravane povezave.

Ne DFS, ampak jaz prvi sem zamislil povezavo, ko je bil izdan volivni zakon za pokrajinski svet. Spregovoril sem tozadevno s tremi štirimi od DFS in končno prejel pritrdilni odgovor predsednika DFS dr. Mermolje, ki je pristal vsaj na izmenjavo misli. Nato sem sklical sestanek vodstva SDZ, na katerem smo zadevo obravnavali in imenovali zastopnike za pogajanja z DFS. Tudi jaz sem bil imenovan za zastopnika. Takoj sem javil predsedniku DFS, da smo sklenili ponuditi povezavo, in ga prosil za odgovor v dveh dneh. Odgovora v tem roku nisem prejel nobenega.

Napovedi volitev v pokrajinski svet je bila že razglašena in jaz, ki sem prej menil, da bomo lahko postavili kandidate sporazumno vsak v svoje okrožje, sem moral pohiteti s tehnično izvedbo predložiti kandidatur. DFS je imela svojega pravnika, ki se je bavil samo s tem predmetom, in poleg njega ves uradniški aparat, avtomobile itd. Vse to delo pa sem pri nas opravil sam! Zato sem pohitel, da bi utegnili pobrati podpise za osem kandidatov v pokrajinski svet.

Politika in povezava

Kar naenkrat, ko sem bil v tem delu, se oglašijo zastopniki DFS z izjavo, da so pripravljeni na razgovore za povezavo! Na prvem sestanku so oni le skušali pritisniti na nas, da bi mi izločili dve osebi, od katerih ena ni prihajala niti v poštev za volitve. Zastopniki DFS so trdili, da gre za vojne zločince in za obdolžene na znanem Bitenčevem procesu v Ljubljani od marca-aprila 1948. Takoj sem reagiral z zahtevo, da morajo ponudeno povezavo brezpogojno ali sprejeti ali odbiti. O osebnostih naših kandidatov se ne govori, kakor ne govorimo mi o njihovih! Ker če bi načeli vprašanje vojnih zločincev itd., bi ga prav gotovo moral načeti prav jaz. Pri tem sem povedal g. Nanutu, ki je bil med zastopniki DFS, da prav »Ameriška domovina« piše o njegovem početju med vojno. Končno so zastopniki DFS to svojo zahtevo umaknili in izjavili, da so za povezavo. Podpisali smo nato tozadevni sporazum.

Ko je šlo za kandidature v Krminu, smo delali složno in ker se je naš kandidat v Krminu odpovedal kandidaturi, smo se v naglici sporazumeli za g. Siksta Hrovatina kot neodvisnega kandidata, čeravno smo mi od SDZ vedeli, da je frontaški element.

Za premirje v časopisih in za sporazum o volivni propagandi smo se sporazumeli, da bomo o tem razpravljali, ko bodo kandidature že postavljene in povezava izvedena. V sredo zjutraj 9. maja sem se srečal s pravnim zastopnikom DFS, ki me je prosil, naj mu izročim vse podatke kandidatov SDZ, ker bo vse izjave za povezavo, kakor jih zakon določa, pripravil on. Nato sem tudi pristal in podatke iz

ročil. Pri tem pa sem mu svetoval, naj ne vloží kandidatur pred petko predpoldne 11. maja. Čas za to je namreč potekel v petek 11. maja opoldne.

Zvečer v sredo 9. maja sem pa izvedel, da je pravnik DFS že predložil vse kandidature od DFS. Tako sem jaz pozval vse naše kandidate in njihove predstavnike, naj se zglasijo pri meni naslednje jutro, to je v četrtek 10. maja, da predložimo naše kandidature. Ko smo bili na tribunalu in to delo opravljali, pristopi pravni zastopnik DFS in pove, da povezava, kakor smo jo mislili izvesti, po zakonu uni mogoča. Vztrajal je na tem dvakrat-trikrat.

Za naz neugodna strogot volivnih določb

Dolžan sem bil zato naše kandidature predložiti in sem jih predložil. Pozneje smo ugotovili, da zakon dovoljuje povezavo samo med kandidati iz različnih okrožij in niti med kandidati enega in istega okrožja. Zastopniki DFS so se podali tudi v Videm in nato še v Benetke, da bi morda ugotovili, ali ni možna tudi povezava, ki smo jo mi nameravali. Se predno so se vrnili iz Benetk, sem jaz ponudil dvema zastopnikom DFS drugo povezavo, in sicer, da se naši kandidati v pokrajinski svet iz okrožja Sovodnje, prvega in petega iz Gorice odpovedo kandidaturi, v ostalih okrožjih naj bi se pa umaknili kandidati DFS. Tako bi mi imeli svoje zastopnike v Doberdobi in Steverjanu ter v drugem, tretjem in četrtem v Gorici, DFS pa v Sovodnjah, v prvem in petem v Gorici. V Krminu je bil itak neodvisni g. Hrovatin. Zmaga je bila na ta način zagotovljena kandidatom DFS, tako za Sovodnje kakor, po dani možnosti, tudi za prvo okrožje v Gorici (Standrež). To sem zastopnikom DFS odkrito in jasno tolmачil in ona sta moj namen in predlog odobrila.

To se je zgodilo v petek 11. maja ob 3. uri popoldne. Zvečer smo mi od SDZ imeli nujno sejo, na kateri smo razpravljali o tem mojem predlogu in ga odobrili. Nato smo se trije zastopniki ob pol desetih zvečer podali na sestanke z zastopniki DFS. Tu pa smo na naše presenečenje izvedeli iz ust g. Viljema Nanuta, tajnika DFS, da je moj predlog odbil, ker DFS ne more žrtvovati nekaterih svojih kandidatov, kot n. pr. g. Stekarja v Steverjanu. Ko smo to izjavo vzeli na znanje, sem jaz vstal z namenom, da se poslovimo. Tedaj so zastopniki DFS predlagali, kljub vsemu, premirje v časopisih in dogovor o volivni propagandi. Mi smo izjavili, da smo pooblašćeni skleniti najprej povezavo in šele potem dogovor o premirju in o volivni propagandi. Oni so vztrajali pri svojem, mi smo se pa držali pooblastila, ki smo ga prejeli. Poslovili smo se, ne da bi kaj sklenili in vsak je bil seveda prost vsakršnih obvez.

To je vsa resnica o nameravani povezavi!

In ker g. Nanut in »Primorski dnevnik« trdita, da smo sklenili, da na listi SDZ ne smejo biti vojni zločinci ali pa ljudje, ki so bili imenovani na procesih v Jugoslaviji, češ, da so sodelovali pri protiljudski politiki, in da smo kršili dogovor o premirju, ju vabim, naj ta sklep in ta dogovor priobčita v izvirniku do 30. junija t. l.

Gospodu Viljemu Nanutu, ki ni še odgovoril na članek v »Ameriški domovini«, moram še pojasniti, kot predsednik SDZ, da »tukajšnje življenje belih« ne vodijo klerikalci, ampak samo slovenski demokrati; da prav on, g. Nanut, ni bil prav nič oprezen, ko je bil na sestankih z nami, ker je moral ponudeno povezavo samo brezpogojno ali sprejeti ali odbiti. In sprejel jo je rade volje, ne da bi sploh govoril o kakih protijugoslovanskih elementih, emigrantih itd. Nasprotno so prav iz njegovih ust večkrat padle besede: »Da, da, saj se razumemo, saj smo vsi Slovenci!« Res pa je, da so nas zastopniki DFS prosili, naj bi v časopisih ne napadali Jugoslavije. Na kar smo mi pojasnili, da naš list kritizira in napada režim, ne pa Jugoslavije! Ali niso tako ravnali tudi komunisti pod prejšnjo Jugoslavijo?

dr. Avgust SFILIGOJ

Občinska seja

Ker je bila nova občinska seja šele v četrtek dne 21. junija, bomo o njej poročali v prihodnji številki.

Začetek gradnje šole v Plešivem

V torek dne 19. junija so začeli z gradnjo šolskega poslopja na Plešivem. Gre za slovensko šolo na Plešivem pod občino Krmin. Naloga naših ljudi je, da vpišejo

v to šolo samo otroke s Plešivega. Drugi naj obiskujejo slovensko šolo v Krminu, da preprečijo nakane nekaterih zagriženih laških šovinistov iz Krmina. Naš zastopnik v občinskem svetu v Krminu bo tudi budno pazil na to, da se bodo spoštovale pravice in koristi za nemoteni razvoj naše manjšine v krminski občini.

Šolske vesti

Naše srednje šole so v soboto 16. t. m. zaključile pouk s šolsko mašo v stolnici in od ponedeljka dalje so razni državni izpiti.

Kakor vsako leto uprizarijo *dijaki tudi letos zaključno prireditev, in sicer v nedeljo 24. t. m. ob 8. uri zvečer na dvorišču Šolskega doma v ulici Croce.

Prireditve je namenjena dijakom ter njihovim staršem in sorodnikom.

Na sporedu je Vodopivčeva spevoigra »SRCE IN DENAR«, nekaj pevskih točk in rajanje v narodnih nošah.

Duhovniška obletnica

G. dr. Kazimir Humar, kaplan v goriški stolnici in profesor na srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom, je v ponedeljek 11. t. m. praznoval enajsto obletnico svoje prve sv. maše. G. dr. Humarju čestitamo k tej obletnici in želimo da srečno dočaka svoje mašniške jubileje ob lepem uspehu njegovega delovanja tudi na šolskem polju.

Knezonaškof nevarno bolan

Goriški knezonaškof mons. Karel Margotti je že več časa bolan. Njegovo stanje se je zadnje dni hudo poslabšalo. Iz Gorice so ga bili mesca aprila naglo prepeljali na zdravljenje v Milan, od tu pa v Bologno. V petek ponoči 15. t. m. so ga zopet vrnili v Gorico. V imenu slovenskih vernikov izrekamo željo, da bi knezonaškof mons. Karel Margotti ozdravel in nadaljeval svojo visoko službo.

Jamlje

Nedelja sv. Antona je bila za našo vas zares dan veselja! V prazni cerkvi je bilo pri dopoldanskim in popoldanskim službi božji prav praznično. Posebne pohvale so vredni naši pevci, ki so nam za ta dan s svojim pevskim nastopom — kljub preobčilni dela — pripravili veselo iznenadenje! S svojim pogumnim predvajanjem »Venčka narodnih«, »Zvezda mila« in »Pod trto bivam zdaja, zlasti pa z veselo spevoigro, so številne gledalce nadvse zadovoljili. Zahvaljujemo se pa tudi vrhovskemu dekletom za njihov »Venček dekliskih« in šmaverškim fantom za njihove fantovske pesmi. Da je bilo zares lepo in prijetno, je bilo razbrati iz razgrianih obrazov navzočih! Celu vsega lepega vajeni Goričani so bili za dovoljni.

Odgovorni urednik: dr. Janko Jež
Tiska: Tiskarna »ADRIA«, d. d. v Trstu

POMENKI O PREHRANI

Dr. Bregant Marjan

RASTLINSKA ZIVILA

4) Zelenjave imajo povprečno 90 odst. vode, malenkostne količine beljakovin ter ogljikovih hidratov. V človekovi prehrani precejšnjo vlogo, ker jih zavijamo zabeljene in tudi zaradi vitaminov ter soli, ki jih vsebujejo.

5) Sadje vsebujejo predvsem sladkor, vitamine in soli, velja pa prejšnje dražilo kot pa za hranilo.

Dražila. Pod tem imenom združujemo one sestavine naše hrane, ki jih ne zavijamo zaradi njihovih hranilnih svojstev, temveč zaradi prijetnega in dražilnega učinka, ki ga imajo na okus in na živčevje. Dražila v najširšem pomenu besede imamo tudi v običajnih jedilih, n. pr. dišeče in okusne ekstraktivne snovi v mesu, v kruhovi skorji, v sadju itd. V prehrani igrajo dražila zelo veliko vlogo, ker dražijo tek. Hrana, ki ima v sebi malo dražil, postane pusta in se nam končno upre tako, da je ne zavijemo v potrebni meri.

Kava in čaj vsebujeta kofein in tein, kakao teobromin. Te pijače učinkujejo vzpodbudno na živčni sestav: osvežujejo duha, dvigujejo zmogljivost mišičevja ter blažijo občutek trudnosti.

Alkoholne pijače učinkujejo predvsem zaradi etil-alkohola. Alkohol se naglo rezorbira in le polagoma izgoreva v telesu; majhen del (2 odst.) se izloči nespremenjen skozi ledvice, kožo in pljuča. 1 gr alkohola da 7 kalorij. Teoretsko je torej alkohol pravo hranilo, praktično ga pa ne moremo uporabiti,

ker lahko izzove v organizmu za življenje nevarne motnje. Kadar ga zavijamo v majhnih količinah, je neškodljiv in je dragoceno dražilo. Nikoli bi ga ne smeli zavijati med delom, ker ne dviga telesne zmogljivosti: v poštev prihaja kot dražilo, toda šele po končanem delu.

Kako bo vsaka gospodinja sestavila iz znanih hranil primeren jedilnik, se mora poučiti v kaki kuharski šoli ali vsaj v kuharski knjigi.

IV.

KUHINJSKI IN TRZNI ODPADEK. DENARNA HRANILNA VREDNOST

Vsakodnevna izkušnja pove, da izgubljam o pripravljajem jedi večje ali manjše količine živil. Izgube povzročijo nesmotrni način pripravljanja in nesmotrni kuharska tehnika, v glavnem pa tako zvani tržni in kuhinjski odpadki. Živila, ki nam jih daje narava, ne uporabljamo v istem stanju, kot jih kupimo na trgu ali v trgovini, temveč jih naše gospodinjke podvržejo raznim postopkom, med katerimi se marsikaj izgubi. Pri nekaterih živilih so odpadki malenkostni, pri drugih pa veliki in užitni ostanek se zaradi tega podraži: lahko bi navedli primere, ko se užitni ostanek podraži za 50 - 70 - 100 odst. in še več. Posledica tega je, da so navidezno ceneva živila neprimerno draga, da postanejo celo razkošje.

(Se nadaljuje)

Hlače in letne obleke
iz mako bombaža in volnene fresko
v bogati izbiri - po najnižjih cenah
MAGAZZINI DEL CORSO
TRST, Corso I - Borzni trg (Piazza della Borsa)

Ob 15. obletnici velikih uspehov
100.000 posod
„LIQUIGAS“-a
bo od 1. maja dalje odpremljenih prav tolikim družinam. Gre za 100.000 posod po 10 kg vsebine, ki jih tvrdko
„LIQUIGAS“ d. d.
brezplačno poklanja
prvim 100.000 novih naročnikov. »LIQUIGAS« je edini proizvajalec tekočih plinov.
pohitite
in posvetujte se s koncesionarko
H I S T R I A
v TRSTU, ul. M. D'AZEGLIO 12 - tel. 93-733 in z njenimi razdeljalci v Trstu in na Goriškem.

RADIO V JUNIJU 1951
Moška, ženska in otroška koleša
Ako kupite radioaparati pri tvrdki
RUGGERO
in postanete radijski naročniki, boste brez vsakršnih formalnosti udeleženi pri natečaju za naslednje nagrade
RADIJSKI APARATI NAJBOLJŠIH ZNAMK
Kennedy-Damaiter-Geloso-Phonola-ABC
Kdor kupi radiogramofon, bo prejel v dar album z dvanajstimi gramofonskimi ploščami. Odkupujejo se tudi rabljeni radioaparati, ki jih plačujemo po najvišjih cenah.
Na račun 1000 lir in mesečni obroki po 2000 lir
RUGGERO - Korzo Garibaldi 8 - Trst